

Energetika ni glavna, pomemben je človek

Zelena gradnja Pri obnovi in gradnji stavb ne gre le za nižjo porabo energije, gre za počutje ljudi in skupni prostor

BRDO PRI KRANJU – »Zakaj smo zgradili prostore, ki jih ne maramo?« je na konferenci o trajnostni gradnji vprašal arhitekt Martin Haas in si odgovoril, da so bili ljudje obravnavani kot masa, ne kot posamezniki, ki imajo čustva. Poudarek se zdaj z mobilnosti seli na zdravje.

BORUT TAVČAR

»To ni revolucija, niti evolucija ne, hiše zgolj opremljamo z novo tehnologijo. Spremeniti je treba navade, graditi moramo prostore, kjer se ljudje radi zadržujejo in srečujejo,« je še povedal Martin Haas. Natančno s tem se ukvarja Tina Saaby, mestna arhitektka iz Københavna, ki je »stara 44 let, ima dva otroka in je brez voznškega dovoljenja, vendar ima kolo«. Ni edina, v glavnem mestu Danske kolo za prevoz uporablja 55 odstotkov ljudi. Kot je dejala, so v prejšnjih desetletjih oblikovalci in arhitekti že opredelili »idealno hišo, stanovanje, kuhinjo in kopalnico«, zdaj pa ugotavljajo, da so ljudje veliki in majhni, da različno čutijo in vidijo.

Prvo je urbano življenje

V Københavnu ne razpravljajo o posameznih projektih, odločitve so strateške. Tako so si za cilj do leta 2015 postavili, da bo 80 odstotkov prebivalcev zadovoljnih z javnimi prostori v mestu, da bo v primerjavi z letom 2010 leta 2015 po ulicah hodilo 20 odstotkov več ljudi in da bodo prebivalci in obiskovalci mesta na javnih prostorih 20 odstotkov več časa. »Prvo prednost v načrtovanju ima urbano življenje, za tem je urbani prostor. Urbani prostor pa je pred posameznimi stavbami,« pravi Tina Saaby.

Navade ljudi preverjajo z opazovanjem in spraševanjem. Tako so

Mesto oživljajo kolesarji in ljudje, ki hodijo peš, ne avtomobili. Projekt Slovenske ceste je po načrtih že usklajen s temi smernicami. FOTO JOŽE SUHADOLNIK

ugotovili, da se veliko staršev pridruži igri otrok, če imajo možnost za to oziroma njim prilagojeno opremo na igriščih. Tako na javnih površinah in dnevnih svetlobi ostanajo dlje oboji, starši in otroci. Prebivalci mesta kolesarijo, ker je lahko in hitro. Zato mesto vseskozi spremlja, kje bi lahko za kolesarje uredilo še kakšno uporabno bližnjico. »Počasneje premikanje po mestu, peš ali s kolesom, prinese več srečanj, s tem pa družbo in živo mesto. Veliko ljubezni se je sklenilo na kolesih,« pravi Tina Saaby, ki mora s kolesom na pot tudi v snegu. »Mesto počisti tri glavne ceste za avtomobile, takoj nato pa za-

ne čiščenje vseh kolesarskih poti,« pojasni Tina Saaby.

Javni prostor, ne barva stavbe

Na ravni mesta se pogovarjajo o tem, kaj lahko arhitektura naredi za ljudi, ne kakšen videz bi morala imeti kaka stavba. Pomembna je povezava prostorov zunaj in znotraj. V Københavnu ne predpisujejo veliko, od tega, da mora biti službe drugje,« pravi Tina Saaby. Zato prazne prostore namenijo ustvarjalnim podjetjem ali postane prostora cene za različne skupine. Lastniki stanovanjskih stavb, ki jih ni bilo mogoče prodati, vedo, da pomaga, če dajo nekaj prostorov brezplačno v najem lokalom. Več

držati ljudi zunaj dlje časa». Ravno zdaj pripravljajo smernice za balkone obstoječih stavb.

Nova je tudi politika zdravja mesta. Postavlja se enačaj, boljše mesto pomeni bolj zdrave prebivalce. »Biti dobro mesto pomeni vedeti, kaj se dogaja in kdo lahko potegne mesto naprej. Imeti moraš najboljši ljudi, ne uradnikov, ki niso dobili službe drugje,« pravi Tina Saaby. Zato prazne prostore namenijo ustvarjalnim podjetjem ali postane prostora cene za različne skupine. Lastniki stanovanjskih stavb, ki jih ni bilo mogoče prodati, vedo, da pomaga, če dajo nekaj prostorov brezplačno v najem lokalom. Več

ljudi, ki se družijo, namreč pomeni večjo priljubljenost okolija.

Nujno je tudi sonce

Finančna ekonomistka Andrea Chegut je izračunala tudi to, da več zelenih stavb v soseski prinese večjo vrednost soseske. Stavba z energijsko izkaznico z oznako A je vredna najmanj deset odstotkov več kot stavba z energijsko oznako D. Na bolj zelenem območju se poveča tudi število lokalov, zbira se več ljudi. Cena zelene gradnje je zdaj že skoraj povsem enaka ceni klasične energijske potratne gradnje oziroma še nižja, če gre za domače naravne materiale.

Arhitektka Renate Hammer pa je opozorila, da ljudje skoraj 90 odstotkov časa preživimo notri. Opozorila je, da »nobena luknja v pragodovini, ki so jo naseljevali ljudje, ni bila obrnjena proti severu«. Tudi v sodobne stavbe je treba vrniti jutro in večer, kar smo izgubili z globokimi stavbami in stanovanji z okni le na eno stran neba. »Zato imamo toliko boleznih imunskega sistema in podobnega. Potrebujemo dolge ozke stavbe z velikimi okni v različnih smereh. Zgolj energijska učinkovitost ne bo pripeljala do zdravih stavb in tudi ne do trajnosti,« opozarja Hammerjeva.

Konkurenčnost zelenega podjetništva

LJUBLJANA – Evropska komisija je začela javno posvetovanje o mednarodni konkurenčnosti zelenega podjetništva, ki bo trajalo do 12. decembra. S posvetovanjem hoče zbrati mnenja zainteresiranih strani o najbolj smotrnih podpornih ukrepih za mala in srednje velika podjetja, da bi ta učinkoviteje ravnala z viri in proizvajala do okolja prijazne proizvode, ki bi jih lahko prodajala na svetovnih trgih. Komisijo tudi zanima, kateri organi bi lahko malim in srednjim podjetjem v tem procesu najbolj pomagali. Trenutno le redka tovrstna podjetja širijo svoje zelene poslovanje na tuje trge. Evropska unija predstavlja približno tretjino svetovnega trga okoljskih industrij, kar pomeni, da na tem področju obstaja ogromen potencial za rast malih in srednjih podjetij. Rezultati javnega svetovanja bodo uporabljeni za pripravo dejavnosti, ki bodo spodbujale učinkovito rabo virov v malih in srednje velikih podjetjih ter bodo vključene v prihodnji zeleni akcijski načrt za mala in srednje velika podjetja. **BA. PA.**

O pomenu lokalne hrane na Gorenjskem

ŠKOFJA LOKA – Občina Škofja Loka, ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Razvojna agencija Sora vabijo v sredo, 2. oktobra, na regijsko konferenco o lokalni prehranski samozadostnosti, ki ima, kot pravi, predvsem na Škofješkem še precejen razvojni potencial. Sedma regijska konferenca »Lokalna samoprehrana: Uveljavitev načela kratkih verig v sistemu javnega naročanja hrane in živil v javnih zavodih« se bo začela ob 12. uri v Sokolskem domu, na Mestnem trgu 16-17 v Škofji Loki. Svetovno zagotavljanje hrane postaja negotovo, zato postaja lokalna preskrba s kakovostnimi živilji čedalje pomembnejša. Zato je ministrstvo za kmetijstvo in okolje v sodelovanju z ministrstvom za finance pripravilo priporočila za javno naročanje živil, ki omogočajo javnim zavodom naročanje kakovostnih, varnih in zdravih živil. **B. T.**

POVEZANE VSEBINE [...] delo.si/okolje

Cilj: do leta 2020 reciklirati 70 odstotkov odpadkov

Gradbeni odpadki V Sloveniji imamo 10.700 divjih odlagališč, na njih pa dve tretjini odpadkov iz gradbeništva

AJDOVŠČINA – V Sloveniji smo v letu 2011 pridelali okrog 1,6 milijona ton gradbenih odpadkov, približno polovico jih predelamo. A ker so prav gradbeni odpadki trajnostni vir za tako imenovano zeleno gradbeništvo, si v državi prizadevajo, da bi do leta 2020 reciklirali 70 odstotkov gradbenih odpadkov. Cilj je po mnenju strokovnjakov povsem uresničljiv.

KATJA ŽELJAN

Gradbeni odpadki v Evropi predstavljajo v povprečju od 25 do 30 odstotka celotne količine nastalih odpadkov. Zavrnjeni obremenjujejo okolje, pravilno ločeni in predelani pa lahko znova postanejo gradbeni material za raznovrstno uporabo pri visokih in nizkih gradnjah, še zlasti pa pri gradnji prometnic. Povsem enako velja za številne inertne in nenevarne industrijske odpadke, denimo za jeklarske žlindre, ki jih je od teh odpadkov količinsko največ. Primeri iz tujine ka-

žejo, da nekatere razvite države že dolgo uspešno uporabljajo navedene odpadke kot vir surovin. V Sloveniji veliko gradbenih odpadkov še vedno konča v naravi, na divjih odlagališčih. Po zadnjih podatkih je v naši državi takšnih odlagališč približno 10.700, na njih pa kar v dveh tretjinah primerov naletimo na gradbene odpadke, ki so ne le moteči, ampak predstavljajo tudi tveganje in nevarnost za zdravje ljudi in okolje. Da bi tako stanje presegli, predvsem pa širšo javnost ozaveštili o pravilnem ravnanju s tovrstnimi odpadki, je eno glavnih poslanstev projekta ReBirth, ki ga financirajo Evropska unija, program LIFE+, ter ministrstvo za kmetijstvo in okolje.

Trajanostni vir gradbeništva

»Opažamo, da se reciklirani gradbeni odpadki v Sloveniji zelo redko uporabljajo kot gradbeni proizvodi. Zato je velik poudarek projekta ReBirth, da pospešimo uporabo teh recikliranih odpadkov v gradbeništvo,« pravi Alenka Mauko iz Laboratorija za betone, kamen in reciklirane materiale

Prikaz čiščenja divjega odlagališča gradbenih odpadkov in postopkov njihove predelave. FOTO KATJA ŽELJAN

Zavoda za gradbeništvo Slovenije. Zadnji je sicer tudi glavni koordinator projekta ReBirth, čigar cilji so trajna rast recikliranja gradbenih in industrijskih odpadkov, desetodstotno povečanje recikliranja gradbenih odpadkov do leta 2020. »Verjamem, da bo Slovenija do leta 2020 to številko dosegla, k čemur

bodo pripomogle tudi različne promocijske akcije v okviru projekta ReBirth,« ocenjuje Maukova. **Reciklirani materiali cenejši** Veliko bi po njenih besedah lahko spremenili z miselnostjo, da je lahko odpadke tudi surovina za gradbeni proizvod. »Če takšno su-

rovino imamo, lahko ohranjamo naravne vire. Svetovna poraba naravnih agregatov znaša še vedno okrog 95 odstotkov, medtem ko poraba recikliranih predstavlja le nekaj pet odstotkov. Različnih možnosti za uporabo gradbenih odpadkov je torej še veliko,« pravi sogovornica. Pri tem ne gre zanemariti dejstva, da bolj ko so reciklirani materiali selektivno ločeni, cenejši so. Da lahko iz nekaterih recikliranih materialov naredimo celo boljše in cenejše izdelke kot prej, ugotavljajo tudi v ajdovškem podjetju Structum, ki se ukvarja z razvojem trajnostnega gradbeništva in hkrati skrbi za tehnološko podporo projektu ReBirth. »Poznamo vrsto dobrih praks, kjer je odpadki, ki je ostanek industrije in se ga ponavadi odvzre na deponijo, mogoče koristno uporabiti v gradbenih materialih in gradbenih proizvodnjah. Če gradbeni odpadki uporabimo, nam, denimo, iz kamnoloma ni treba voziti novih materialov. Tak primer je uporaba črne jeklarske žlindre,« poudarja Mitja Čotar, direktor podjetja Structum.

O lokalni hrani letos tudi ekošole

BRDO PRI KRANJU – Na konferenci koordinatorev programa Ekošola 2013, zbralo se jih je kar 440, je nacionalni koordinator programa Gregor Cerar povedal, da se je lani v program vključilo več kot 700 ustanov, 130.000 otrok in mladih ter 8500 pedagogov. Letos upajo, da bosta zelena zastavo dobili tudi prvi dve fakulteti. Generalna direktorica direktorata za kmetijstvo in okolje Tadeja Kvas Majer je povedala, da so programi ekošol za ministrstvo zelo pomembni. Ministrstvo je sicer začelo promocijo hrane iz bližine in projekt zagotavljanja kratkih preskrbovalnih verig s hrano v javnih zavodih. Zdaj namreč v šole, domove za upokojence, bolnišnice in druge ustanove ne pride veliko lokalno pridelane hrane. **B. T.**

Komunale za deset smetarskih regij

LJUBLJANA – Zbornica komunalnega gospodarstva (ZKG) je na problemski konferenci preverjala učinkovitost zagotavljanja komunalnih storitev v Sloveniji. Stališče ZKG je, da morajo izvajalci najprej pri sebi preveriti svoje pomanjkljivosti in slabosti, ključno sporočilo pa, naj država predpiše omejeno število regij (na primer deset), v katerih lahko do določenega datuma posamezno dejavnost izvaja samo en izvajalec. »Odločitev, ki jo je mogoče sprejeti razmeroma hitro, bi lahko pomenila začetek procesa združevanja komunalnih podjetij, v nasprotnem primeru bomo čez eno leto znova ugotavljali enako stanje,« pravijo na ZKG, ki ji predseduje Janko Kramžar, direktor ljubljanske Snage. Kot ugotavljajo ZKG, bi se z združevanjem javnih komunalnih podjetij sicer zmanjšale možnosti sodelovanja uporabnikov storitev, vendar bi se stroški komunalnih storitev znižali, kar bi pomenilo tudi nižje vsote na položnicah. **B. T.**

Radovljičani odložijo vse manj odpadkov

Positivni ločevalski trendi Nad regionalnim povprečjem pri zbiranju odpadne električne in elektronske opreme

Komunala Radovljica je v četrtek odprla svoja vrata. Namen vsakoletnega dogodka je ozaveščati in informirati občane o pomenu ločevanja odpadkov. Letos so hoteli tematiko približati še s povabilom zunanjih strokovnjakov iz družb Slopak in ZEOS.

Slopakova infofotočka ob dnevu odprtih vrat v Radovljici. FOTO SLOPAK

Obiskovalce dogodka je z uvodnim nagovorom pozdravil direktor Komunalne Radovljica Matija Žiberna. Vodja dejavnosti ravnanja z odpadki Mojca Dolar pa je prikazala organizacijo ravnanja z odpadki in njihove rezultate. V Radovljici so vzpostavili individualni odvoz posameznih frakcij komunalnih odpadkov po sistemu od vrat do vrat. Od leta 2011 izvajajo tudi individualen način odvoza mešane embalaže z rumenimi zabojniki. Odpadke, ki jih zaradi teže, velikosti ali prostornine ni mogoče odlagati v zabojnike doma ali v zbiralnici, torej kosovne odpadke, v Radovljici odvažajo s pomočjo individualnih

dopisnic. Z dopisnicami gospodinjstva individualno naročajo kosovni odvoz, ki je zanje do določene prostornine brezplačen.

Dolarjeva je predstavila rezultate odlaganja in ločenega zbiranja odpadkov v gospodinjstvih, ki so se izkazali za zelo uspešne. Trend v občini nakazuje, da je količina odlo-

ženih odpadkov v gospodinjstvih iz leta v leto manj, količin ločeno zbranih pa čedalje več. Leta 2012 so v Komunali Radovljica prvič ločeno zbrali več, kot so odložili, kar je spodbuden podatek za prihodnost občine. Poseben doprinos k dnevu odprtih vrat je bil posvet s strokovnjaki

na področju ravnanja z odpadki. Alenka Gruđen-Belarč iz družbe ZEOS je predstavila ravnanje z električno in elektronsko opremo, baterijami in sijalkami. Pri zbiranju odpadne električne in elektronske opreme so občani Radovljice med uspešnejšimi v svoji regiji, saj presegajo regionalno povprečje.

Tjaša Kranjec iz družbe Slopak je prikazala številne prednosti, ki jih prinaša pravilno ločevanje odpadkov, ter pozitivne vplive, ki jih imajo naša dejanja na okolje. Obiskovalci so se seznanili s posameznimi fazami ravnanja z odpadki, ki jih organizira družba Slopak in tako poskrbi, da iz ločeno zbranih odpadkov pridobimo surovine za nove izdelke ali energijo. Kranjčeva je predstavila posamezne reciklažne kroge za plastenko, pločevinko in steklenico ter poudarila pravilno ravnanje z izrabljenimi gumami.

Obiskovalci so se udeleževali tudi spremljevalnih aktivnosti dneva odprtih vrat, ki so obsegale ogled e-transformerja druž-

be ZEOS, izmenjavo uporabljenih predmetov, ogled čistilne naprave in zbirnega centra ter infofotočko družbe Slopak. Na tej je lahko vsakdo pridobil informacije o pravi načinu ločevanju odpadkov ter rešil dileme, ki se nam porajajo ob

vsakodnevnem ločevanju v gospodinjstvu.

Dogodek so na Komunali Radovljica sklenili z nagradnim žrebom ob koncu poletne akcije zbiranja odpadne električne in elektronske opreme.

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE 10 INF/SI/136 Ločimo odpadke vodi družba Slopak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slopak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja bomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

Prihodnjič v Zelenem Delu

Udeležili se bomo konferenčne trajnostne mobilnosti v Brestu, enem od najboljših prenosnikov zelenih zamisli v praksi. Pisali bomo tudi o socialnem podjetništvu.